

ganske kort andetssteds problemet med, at øget satsning på miljøet i nogle tilfælde kan medføre virksomhedslukninger og nedgang i beskæftigelsen. Der er en række konkrete eksempler på konflikter mellem fagbevægelsen og miljøbevægelsen, og hvordan skal NOAH forholde sig i den situation? Dette spørgsmål savner man at få svar på. Endelig en sidste anke: bogen analyserer i større omfang, hvilke problemer miljøbevægelsen står over for, og hvad man ikke har gjort godt nok end den analyserer, hvad der rent faktisk er blevet opnået. Den øgede erkendelse af samfundsmæssige mekanismers betydning for miljøproblemer har ledt til en afstandtagen fra de individuelle "moralske" forsøg på bekæmpelse af fødevarer-tilsætningsstoffer, miljøgifte etc. Men derved overser man let den store betydning NOAH har haft ved at skabe en bevidsthed over for miljøet i befolkningen. Selv om en sådan holdning hos befolkningen ikke svarer til den, man finder hos NOAH, og som NOAH kunne ønske eksisterede i befolkningen her i begyndelsen af 80'erne, er det da vigtigt at se tilbage på dette som en effekt af 10 års miljøarbejde.

NOAH er en af de vigtigste græsrodsorganisationer og en af de mest kendte i Danmark. Bogen bliver derfor af stor værdi for de, der vil vide noget om, hvor miljøbevægelsen står i dag, og hvilke udviklingsmuligheder man forestiller sig. Det er vigtigt at få diskuteret disse ting ikke alene inden for NOAH, men også i befolkningen som helhed. Det er ikke blot de økologiske forhold, men en række andre udviklingstræk, der har medført en øget samfundsmæssig kontrol med vores dagligliv. Vil miljøbevægelsen i den udvikling være reduceret til en niche? En af systemet accepteret og tilladt aktivitet uden indflydelse. Hvordan kan det undgås? Det er snart 1984.

Peter Gundelach

Johan P. Olsen (red.), Meninger og makt. Bergen: Universitetsforlaget, 1980.
182 sider, 98,00 Nkr.

Johan P. Olsen skriver i indledningen til bogen, som har bidrag fra i alt fem samfundsforskere ved Universitetet i Bergen, at der i dag bruges store ressourcer på at indsamle information om, hvad folk mener om en lang række forhold. Han fortsætter med, at denne indsats står i skarp kontrast til en moderat interesse for de grundlæggende spørgsmål som, hvordan folk danner sig en mening, og hvilken betydning det egentlig har, hvad folk mener.

Bogen, som er et led i publiceringen af resultaterne fra den norske "maktutredning", har til hensigt at belyse organisering af meningsdannelse og meningsformidling som en grundlæggende politisk proces. Analyserne, som bygger på data fra "maktutredningen" tager blandt andet sigte på at belyse massemediernes rolle

ganske kort andetssteds problemet med, at øget satsning på miljøet i nogle tilfælde kan medføre virksomhedslukninger og nedgang i beskæftigelsen. Der er en række konkrete eksempler på konflikter mellem fagbevægelsen og miljøbevægelsen, og hvordan skal NOAH forholde sig i den situation? Dette spørgsmål savner man at få svar på. Endelig en sidste anke: bogen analyserer i større omfang, hvilke problemer miljøbevægelsen står over for, og hvad man ikke har gjort godt nok end den analyserer, hvad der rent faktisk er blevet opnået. Den øgede erkendelse af samfundsmæssige mekanismers betydning for miljøproblemer har ledt til en afstandtagen fra de individuelle "moralske" forsøg på bekæmpelse af fødevarer-tilsætningsstoffer, miljøgifte etc. Men derved overser man let den store betydning NOAH har haft ved at skabe en bevidsthed over for miljøet i befolkningen. Selv om en sådan holdning hos befolkningen ikke svarer til den, man finder hos NOAH, og som NOAH kunne ønske eksisterede i befolkningen her i begyndelsen af 80'erne, er det da vigtigt at se tilbage på dette som en effekt af 10 års miljøarbejde.

NOAH er en af de vigtigste græsrodsorganisationer og en af de mest kendte i Danmark. Bogen bliver derfor af stor værdi for de, der vil vide noget om, hvor miljøbevægelsen står i dag, og hvilke udviklingsmuligheder man forestiller sig. Det er vigtigt at få diskuteret disse ting ikke alene inden for NOAH, men også i befolkningen som helhed. Det er ikke blot de økologiske forhold, men en række andre udviklingstræk, der har medført en øget samfundsmæssig kontrol med vores dagligliv. Vil miljøbevægelsen i den udvikling være reduceret til en niche? En af systemet accepteret og tilladt aktivitet uden indflydelse. Hvordan kan det undgås? Det er snart 1984.

Peter Gundelach

Johan P. Olsen (red.), Meninger og makt. Bergen: Universitetsforlaget, 1980.
182 sider, 98,00 Nkr.

Johan P. Olsen skriver i indledningen til bogen, som har bidrag fra i alt fem samfundsforskere ved Universitetet i Bergen, at der i dag bruges store ressourcer på at indsamle information om, hvad folk mener om en lang række forhold. Han fortsætter med, at denne indsats står i skarp kontrast til en moderat interesse for de grundlæggende spørgsmål som, hvordan folk danner sig en mening, og hvilken betydning det egentlig har, hvad folk mener.

Bogen, som er et led i publiceringen af resultaterne fra den norske "maktutredning", har til hensigt at belyse organisering af meningsdannelse og meningsformidling som en grundlæggende politisk proces. Analyserne, som bygger på data fra "maktutredningen" tager blandt andet sigte på at belyse massemediernes rolle

i denne proces. Hvem kommer til orde i massemedierne og på hvis initiativ?

Er massemedierne et instrument for statsmagten? Et instrument for institutionelle eliter? - eller udfører de en kontrolfunktion over for magteliten? Er massemedierne en arena for oppositioner og afvigere? Eller er massemedierne menigmands talerør? Mulighederne for at svare ja til hvert af de stillede spørgsmål er principielt tilstede.

Konklusionen i den norske undersøgelse er, at massemedierne ikke er instrument for statsmagten, idet folk med forskellig opfattelser og holdninger kommer til orde. Men medierne er alligevel kun i begrænset omfang talerør for almindelige mennesker. Massemedierne er først og fremmest en arena for institutionseliten, og dette gælder dem, der selv skriver i aviserne, men især dem, som aviserne selv opsøger. Forfatterne tolker resultaterne som støtte til påstanden om, at massemedierne overvejende er et instrument for institutionseliten.

Det andet spørgsmål, der rejses, er om offentlig debat har betydning for om en opinion får indflydelse eller ej? I denne sammenhæng ses specielt på, hvordan den partipolitiske opposition får indflydelse. Er det at rejse en offentlig debat midlet hertil? Konklusionen på dette spørgsmål er, at en offentlig debat har betydning for om oppositionens mening tillægges betydning. Massemedierne har her stor indflydelse gennem deres funktion som arena for offentlig debat.

Organisationsfolk, valgte som ansatte, vurderer i følge undersøgelsen generelt massemediernes indflydelse som værende vigtig i den politiske proces, hvor meninger bliver til magt.

Det sidste hovedområde, der behandles i bogen, er forholdet mellem opinionen og de administrative organer, departementerne. De vigtigste informationskanaler for de ansatte i departementerne var diverse organer inden for deres egen sektor i følge interviews med tjenestemændene. Og dette gjaldt for de fleste af departementerne. Sektoriseringen bevirker, at såfremt der ikke skabes offentlig debat om diverse offentlige initiativer, så vil departementernes interne kilder være de dominerende. Organisationerne er stærke som organer for formidling af reaktioner mod offentlige beslutninger, men forfatterne peger på, at grupper, der i magthenseende står svagt og tillige er dårligt organiserede, har den største chance for at øve indflydelse, såfremt massemedierne viser sagen interesse og skaber offentlig debat, som i visse tilfælde i følge undersøgelsen udsætter beslutninger eller påvirker dem på anden vis.

Bogen igennem gøres der meget ud af fra hvilket teoretisk udgangspunkt, der stilles spørgsmål til processen i systemet, og teksten sammenkæder en række teoretiske betragtninger med empiri fra "magtudredningen" såvel som andre steder fra.

Datamaterialet er samlet i komprimerede bilag og herved lettes læsningen af konklusionerne.

Bogen giver ikke meget svar på, hvordan meninger dannes, men den giver en række udmærkede analyser af, hvordan meninger formidles mellem de forskellige dele af systemet, og konklusionen herpå er blandt andet, at massemedierne er et vigtigt bindeled også mellem offentlige institutioner og forskellige organiserede grupper.

Karen Siune

Ole Jess Olsen, Industripolitik i Danmark, Norge og Sverige. København: Paludan, 1980. 165 sider, 81,75 kr.

Kai Vangskjær, Oplæg om industriudvikling og industripolitik - analyse og perspektiver. København: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, 1980. 130 sider, 33,50 kr.

Under den aktuelle økonomiske krise kan der i de fleste vesteuropæiske landes økonomiske politik iagttages forsøg på at gennemføre en mere sektor- eller virksomhedsorienteret, målrettet økonomisk politik med det formål at bremse den økonomiske krises gennemslag og/eller udvikle strategiske (industri)sektorer. I mange vesteuropæiske lande er en sådan selektiv politik et kendt fænomen, hvis betydning blot er øget i de sidste 5-10 år, for eksempel i Norge og Sverige. I disse lande gennemføres utallige analyser af den industrielle udvikling, og der søges opstillet retningslinier for den fremtidige statslige industripolitiske indsats. I Danmark derimod er den sektororienterede politik rettet mod industrien af ringere omfang og ikke mindst langt mindre målrettet, hvorfor den også indeholder et mindre styringspotentiale for de offentlige beslutningstagere. Følgelig er de industripolitiske overvejelser i Danmark mere sporadiske og tilfældige, omend der specielt inden for Socialdemokratiet søges opstillet retningslinier for en anden industripolitik, - ikke mindst på foranledning af kredse inden for fagbevægelsen.

Som følge af dens tilbageståenhed i Danmark, har industripolitikken kun været underkastet få selvstændige analyseforsøg. Den voksende erkendelse af nødvendigheden af en mere aktiv industripolitik har dog allerede medført en skærpelse af debatten og resulteret i analyser, der på forskellig måde er med til at udfylde et tomrum. To af disse arbejder skal omtales her.

Ole Jess Olsen (OJO), der er lektor ved Institut for Samfundsøkonomi og planlægning, RUC, er blevet inspireret til sin bog Industripolitik i Danmark, Norge og Sverige af den forøgede intensitet i debatten om industripolitikens udformning i Danmark, men formålet med bogen er ikke at angive en vej til løsning af